

ИНСТИТУЦИОНАЛНА И НОРМАТИВНА РАМКА НА СОЦИАЛНАТА РАБОТА С ДЕЦА В РИСК

Розалия Кузманова-Карталова

Съвременното общество, начинът на живот и високоразвитите технологии изискват функционирането на ефективна високоорганизирана система за закрила и защита на децата в риск, която да осигури тяхното възпитание и развитие и условия за достоен живот. Промените и трансформирането на социалната система за закрила по посока деинституционализация е от висока необходимост за обезпечаването на щастливо детство, съобразено с индивидуалните особености и потребности на подрастващите.

Целта на настоящата статия е да се направи анализ на националната система за закрила на децата в риск и да се предложат механизми за нейното оптимизиране.

Държавна политика в помощ на децата в риск

Нормативната рамка на закрила на децата е ясно регламентирана в няколко официални документа: Закон за закрила на детето, Правилник за прилагане на закона за закрила на детето, Национална стратегия за детето, Национална програма за закрила на детето. В Закона за закрила на детето изрично е упоменато, че държавата защитава и гарантира основните права на детето във всички сфери на обществения живот за всички групи деца, съобразно възрастта, социалния статус, физическото, здравословно и психическо им състояние. Заедно с това трябва да се осигури на всички деца подходяща икономическа, социална и културна среда, образование, свобода на възгледите и сигурност (чл. 1, ал. 2.) [1].

Регламентирано е, че **държавната политика за закрила на детето се осъществява** въз основа на приетата от Народното събрание по предложение на Министерския съвет **Национална стратегия за детето**. В изпълнение на Националната стратегия, Министерският съвет приема **Национална програма за закрила на детето**, предложена от министъра на труда и социалната политика и председателя на Държавната агенция за закрила на детето (чл. 1, ал. 3) [1].

Председателят на Държавната агенция за закрила на детето от своя страна изготвя ежегоден доклад за изпълнение на Националната програма за закрила на детето, който се внася в Министерския съвет от министъра на труда и социалната политика.

На мезоравнище Общинският съвет приема всяка година по предложение на дирекция “Социално подпомагане” – Общинска програма за закрила на детето, съобразена с потребностите на децата в общината и техните семейства, като в програмата се планират и социалните услуги за децата (чл. 2 и чл. 3) [3].

Може да се каже, че у нас са създадени добри възможности държавните органи, в рамките на своята компетентност, да провеждат държавната политика за закрила на децата в риск и да създават условия за тяхното развитие. Оптимизирането на дейността чрез системен контрол, методически анализ на овладяните рискови ситуации, отчитането на ефекта от действието на превантивни програми за предпазване на децата от изпадане в ситуации на риск, констатиране на добри практики за извеждане на децата от ситуации на риск е необходимост за осъвременяване на действителните подходи за помощ и актуализиране на законите положения за това.

Закрилата на децата в България се осъществява чрез следните държавни органи и институции: Държавна агенция за закрила на детето, Министерство на труда и социалната политика, областни и общински дирекции “Социално подпомагане” чрез сътрудничеството на Министерството на образованието, младежта и науката, Министерството на вътрешните работи, Министерството на правосъдието, Министерството на външните работи, Министерството на здравеопазването, Министерството на културата, Кметовете на общини.

Чрез кратък аналитичен обзор ще се представят специфичните функции и дейности на различните ведомства и организации, полагащи грижи за децата в риск в България.

Държавната агенция за закрила на детето координира дейностите по работата с деца в риск. Тя е създадена на основание Закона за закрила на детето. Основен принцип в работата на Агенцията е сътрудничество с министерствата, ведомствата и юридически лица с нестопанска цел, чиято дейност е свързана с грижи за деца. При осъществяване на своите функции и правомощия, органите за закрила на детето

неизменно се ръководят от висшите интереси на детето, като са длъжни да му осигурят закрила и грижи, каквито са необходими за неговото благосъстояние и да предприемат своевременно всички необходими законодателни и административни мерки за това (чл. 4) [3].

Като принципал по закрилата на децата, председателят на Държавната агенция за закрила на детето има следните основни правомощия и ангажименти (чл. 17а, ал. 1.) [1]:

- разработване на държавната политика за закрила на детето, съвместно с министъра на труда и социалната политика, министъра на здравеопазването, министъра на образованието, младежта и науката, министъра на правосъдието, министъра на вътрешните работи, министъра на културата, министъра на финансите, председателя на държавната агенция за младежта и спорта, управителя на националния осигурителен институт, секретаря на централната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните към Министерския съвет и с националното сдружение на общините в Република България;

- разработване и контролиране изпълнението на национални и регионални програми за осъществяване закрилата на детето;

- наблюдаване и анализиране провеждането на държавната политика за закрила на детето, даване на методически указания на отделите “Закрила на детето” в дирекциите “Социално подпомагане” и осигуряване на методическо ръководство по спазване правата на детето;

- подпомагане министъра на труда и социалната политика, министъра на здравеопазването, министъра на образованието, младежта и науката, министъра на правосъдието и министъра на вътрешните работи при формирането и провеждането на политиката за интеграция с Европейския съюз в областта на закрилата на детето;

- представлява държавата в международни организации и програми в областта на закрилата на детето при предоставени от Министерския съвет правомощия;

- разработва и участва в обсъждането на проекти и нормативни актове в областта на закрилата на детето;

- създава и поддържа национална информационна система за децата в риск, за децата с изявиени дарби, за специализирани институции за деца, за юридически лица с нестопанска цел, работещи по програми за детето, за децата, необхванати от училище, за доставчици на социални услуги за деца и други данни от значение за закрила на детето;

– подпомага дейността на юридическите лица с нестопанска цел по закрила на детето;

– организира и провежда научноизследователска и образователна дейност в областта на закрилата на детето;

– организира проверки за спазване правата на детето от всички държавни, общински и частни училища, детски градини и ясли, обслужващи звена, лечебни заведения, дирекции “Социално подпомагане”, доставчици на социални услуги за деца и на юридически лица с нестопанска цел, работещи в сферата за закрила на детето, като при установяване на нарушение, дава задължителни предписания за отстраняването им лично или чрез оправомощено от него лице;

– извършва наблюдение и контрол на специализираните институции за отглеждане на деца, относно спазването на правата на детето и при установяване на нарушения, дава задължителни предписания за отстраняването им;

– организира проверки за спазване на стандартите за социални услуги за деца и при установяване на нарушения, дава задължителни предписания за отстраняването им;

– изгражда и поддържа хармонизиран телефонен номер с национално покритие за информиране, консултиране и помощ на деца.

Към Държавната агенция за закрила на детето функционира **Национален съвет за закрила на детето**. Основна задача на Съвета е да консултира председателя на Държавната агенцията за закрила на детето в следните направления [4]:

– по отношение на правителствената стратегия и плана за действие по закрила правата на детето;

– по програмната политика на Агенцията;

– във връзка със синхронизирането на нормативната уредба в областта на закрилата на детето;

– по политиката и практиката на партньорство и финансовата политика на Агенцията.

Националният съвет подпомага сътрудничеството и координацията с юридическите лица с нестопанска с цел, формирането и провеждането на държавната политика по закрилата на детето. Освен това обсъжда и предлага приоритети в държавната политика за закрила на детето, като подпомага изпълнението на национални, регионални и

международни програми. Заедно с това сътрудничи с национални и международни органи и организации по въпросите за закрила на децата и за защита на техните права.

Може да се обобщи, че рамката на конкретната социално-педагогическа помощ се задава от Държавната агенция за закрила на детето чрез консултацията на Националния съвет за закрила на детето, които на общинско ниво намират своите конкретни измерения в дирекциите “Социално подпомагане” с отделите “Закрила на детето” към тях.

Министерството на труда и социалната политика също има огромна роля за подпомагане на децата в риск. То изгражда своя програма за развитие на децата и младежта, като изготвя нормативни актове и стратегии за закрила на децата и за тяхното развитие.

В рамките на своите правомощия, по отношение на закрилата на децата, министърът на труда и социалната политика реализира следните дейности (по чл. 6а, ал. 4., т. 1) [1]:

- ръководи, координира и контролира осъществяването на социалната политика на държавата за семействата и децата;

- подпомага и насърчава сътрудничеството с гражданските организации с цел активното им участие в процеса на формулиране, изпълнение и мониторинг на политиката по закрила на детето;

- ръководи, координира и контролира дейностите за насърчаване и подкрепа на отговорното родителство;

- ръководи, координира и контролира разработването на проекти на нормативни актове, стратегии, програми, планове за действие и доклади в областта на демографската политика, семейството и децата.

В последно време се реализират все повече инициативи по посока реформиране на политиките и практиките за стимулиране развитието на децата. Интерес представлява фактът, че освен Държавната агенция за закрила на детето и Министерството на труда и социалната политика още седем министерства полагат грижи за развитието, защитата и образованието на децата, в рамките на собствените си компетенции и сфери на дейност.

Министерство на образованието, младежта и науката също работи по проблема за превенция на изпадането на децата в ситуации на риск, като насърчава въвеждането на личностно-центриран образователен процес, т. е. обучението на децата да е съобразено с индивидуалните им особености и потребности.

Министърът на образованието, младежта и науката реализира в рамките на своите правомощия и задължения следните основни задачи по отношение на децата (по чл. 6а, ал. 4., т. 3.) [1]:

- осигурява безопасността на децата в държавните училища, детските градини и обслужващите звена в системата на народната просвета;

- чрез регионалните инспекторати по образование, осигурява взаимодействие с органите на управление на специализираните институции и на социалните услуги от резидентен тип, за установяване на образователните потребности на всяко дете и за осигуряване на подходящо обучение;

- осъществява дейности по превенция и разрешаване на проблема с учениците, които не посещават училище;

- участва в реализирането на специалната закрила на децата с изявени дарби.

Друго министерство, имащо отношение към децата в риск, е **Министерството на правосъдието**. Дейността му се изразява най-общо в реформиране на политиката по отношение на непълнолетните в Поправителните домове, привеждането ѝ в съответствие с международните стандарти за живот за подобряване на материалните условия, за хуманизиране на взаимоотношенията на персонала с пребиваващите там, за създаване на условия за извличане на полза от престоя в Поправителния дом чрез получаване на образование, професионална квалификация и подготовка за живот “навън”. Освен това се въвежда алтернативна мярка на наказанието “лишаване от свобода” – “пробация”, която осигурява изтърпяване на наказанието без откъсване от семейната среда, която е изключително важна в този период за осъзнаването на децата и преобразуване на престъпния мотив.

Официално представляващият това министерство – министърът на правосъдието, има следните основни отговорности по отношение на децата в риск (по чл. 6а, ал. 4., т. 4.) [1]:

- ръководи дейностите, свързани с международното осиновяване по Семейния кодекс и осъществява функциите, възложени на Министерството на правосъдието като централен орган по международните конвенции в областта на международното осиновяване и закрилата на децата;

– осигурява безопасността на децата, които изтърпяват наказание лишаване от свобода в поправителни домове, пребивават в затвори и затворнически общежития или са задържани в следствени арести;

– предприема действия по проучване на възможностите за предлагане и сключване на двустранни договори с държавите – страни по Конвенцията за защита на децата и сътрудничеството в областта на международното осиновяване и международното осиновяване на децата със здравословни проблеми и специфични нужди.

Министерството на вътрешните работи чрез Дирекция “Национална служба полиция”, в която е секторът “Детска престъпност”, полага усилия по обучението и методологическото подпомагане на персонала, зает в работа с деца в риск за адекватното реализиране на полицейските функции по закрилата им. Сред основните правомощия и ангажименти на министъра на вътрешните работи, свързани с децата в риск, са (по чл. 6а, ал. 4., т. 2.) [1]:

– предоставяне на полицейска закрила на дете чрез специализираните органи на Министерството на вътрешните работи;

– осъществяване и контрол на специализираната закрила на децата на обществени места;

– осъществяване на контрол по отношение на преминаването на деца през българската държавна граница.

Министърът на външните работи има следните основни правомощия и отговорности по отношение на децата в риск (по чл. 6а, ал. 4., т. 5.) [1]:

– осигуряване защитата на правата и интересите на децата – български граждани извън страната;

– участие в разработването и в контрола по изпълнението на задълженията на Република България към други държави и международни организации в областта на правата на децата;

– координиране и участие в подготовката, сключването и изпълнението на международните договори в областта на правата на децата.

Министерството на здравеопазването също участва в процеса на грижа за децата в риск. То провежда структурна реформа, макар и незавършена, гарантираща правото на детето на качествено здравеопазване и медицински грижи.

Министърът на здравеопазването, като официално представляващ това министерство, е със следните ангажменти по отношение на децата в риск (по чл. 6а, ал. 4., т. 7.) [1]:

- осъществяване на контрол върху осигуряването на достъпна и качествена медицинска помощ с приоритет за децата, бременните и майките на деца до една година;

- контролиране дейностите, осъществявани от домовете за медико-социални грижи за деца;

- ръководство и контролиране на дейностите по опазване здравето на децата за осигуряване на най-високия достижим за страната стандарт на здравословното им състояние.

Министерството на физическото възпитание и спорта участва активно в организирането на свободното време на децата, като създава своеобразна мрежа за активизиране на децата и за осмисляне на свободното им време. Освен това създава условия за реализиране на ученически спорт и спорт за децата в неравностойно социално положение и в риск. Чрез своите правомощия министерството насърчава участието на децата в безплатни спортни занимания с цел подобряване на качеството им на живот, физическата и психическата им дееспособност, личностната реализация, работи и по превенцията на негативните обществени явления, срещу нетолерантността и насилието, за социалната интеграция, адаптацията и пълноценната реализация на младите хора в обществения живот [5].

Може да се каже, че осигуряването на повече възможности за спорт и туризъм на младите хора в извънкласни и извънучилищни дейности, в съчетание с оптимизиране на образователните ангажменти в клас, би създадо условия за здрава, силна и образована нация.

Министерството на културата също има отношение към децата в риск. То създава възможности за насърчаване на талантите и дарбите на децата, като в определени случаи се толерират специално деца в риск.

Министърът на културата има следните отговорности по отношение на децата в риск (по чл. 6а, ал. 4., т. 6.) [1]:

- осигурява откриването, подпомагането и обучението на деца с изяви дарби в областта на културата;

- провежда политика за закрила и развитие на културата, подпомагаща умственото, духовното, моралното и социалното развитие на детето;

– осигурява безопасността на децата в училищата и организационните структури в системата на Министерството на културата.

Общинска дейност за подпомагане на децата в риск

Общинската политика за закрила на детето се реализира от съответните кметства. **Кметовете на общини** имат следните ангажменти по закрилата на децата в риск (по чл. 6а, ал. 4, т. 8.) [1]:

– осигуряват прилагането на държавната политика за закрила на детето в общината и координират дейностите по закрила на детето на местно ниво;

– осигуряват безопасността на децата в общинските училища, детските градини и обслужващите звена;

– предприемат мерки за безопасността на децата в структурите и звената на територията на общината;

– подпомагат и насърчават сътрудничеството с гражданските организации на местно ниво с цел активното им участие в процеса на формулиране, изпълнение и мониторинг на политиката по закрила на детето.

С цел координиране на дейностите по закрилата на детето, **към всяка община се създава Комисия за детето** с консултативни и координационни функции. В нея участват представители на общинската администрация, областната дирекция на министерството на вътрешните работи, регионалният инспекторат по образованието, регионалният център по здравеопазване, дирекция “Социално подпомагане”, местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните, както и на юридическите лица с нестопанска цел и други, които осъществяват дейности по закрилата на детето. Председател на комисията е кметът на общината или оправомощено от него длъжностно лице. Комисията е обединяващо звено на политиките за всички деца на територията на общината и формира и осигурява осъществяването на местната политика по закрилата на детето (чл. 20а) [1].

Специализиран орган за провеждане на политиката за закрила на детето в общината е **Дирекция ”Социално подпомагане”**, към която е разкрит отдел “Закрила на детето”. Дирекцията работи в сътрудничество и в координация с държавни органи, физически и юридически лица, които имат предмет на дейност именно закрилата на детето (чл. 20) [1].

На общинско ниво конкретната дейност по закрилата на децата се реализира именно от **Дирекция “Социално подпомагане”**. Нейните основни функции са свързани с (чл. 21) [1]:

- осъществяване на текущата практическа дейност по закрила на децата в общината и изготвяне на предложения до общинския съвет по отношение на общинската програма за закрила на детето;

- определяне и провеждане на конкретни мерки по закрилата на децата и контрол по изпълнението им;

- извършване на проверки по жалби и сигнали за нарушаване правата на децата и даване на задължителни предписания за отстраняването им при условия и по ред, определени с правилника за прилагане на закона;

- даване на съвети и консултации по отглеждането и възпитанието на децата;

- предоставяне на информация за предлаганите услуги и оказване на съдействие и помощ на семействата и родителите на нуждаещите се деца;

- съставяне и поддържане в актуалност на регистри за деца, нуждаещи се от специална закрила, деца под полицейска закрила, деца, необхванати от училище, деца, настанени в семейства на роднини или близки, деца, настанени в приемни семейства, деца, настанени в специализирани институции, кандидати и утвърдени приемни семейства, юридически лица с нестопанска цел, работещи по програми за закрила на детето;

- съдействие и сътрудничество на юридически лица с нестопанска цел, осъществяващи дейност по закрила на детето;

- подпомагане професионалната ориентация и квалификацията на децата в риск, включително на тези, които са завършили средното си образование след навършване на пълнолетие;

- организиране на обучение и консултации на приемни родители и осигуряване на техния подбор;

- сигнализиране при нужда полицията, прокуратурата и съда, които са длъжни да предприемат незабавни действия за защитата на децата;

- организиране на незабавна помощ за деца, изпаднали в бедствена ситуация, включително и в случаите след изтичане на 48-часовата полицейска закрила;

– изготвяне на предложения за назначаване на настоянически съвети и попечители;

– проучване на кандидатите за осиновители от страната и даване на писмено заключение за годността им да осиновят дете, даване на мнение в случаите, предвидени в Семейния кодекс;

– организиране на консултации и обучение на кандидат-осиновители и осиновители и осигуряване на наблюдение на детето в следосиновителния период за две години от датата на осиновяването;

– предявяне на искове за лишаване или ограничаване на родителски права в интерес на детето или встъпване като страна във вече заведени производства;

– изготвяне на писмени доклади и становища, като преди представянето на искащия орган – с доклада се запознават родителите, настояниците, попечителите или другите лица, които полагат грижи за детето, както и детето, навършило 14 години, ако това не би навредило на неговия интерес.

Дирекция “Социално подпомагане” работи в тясно сътрудничество и с органа по настойничество и попечителство.

Още по-конкретни измерения има социално-педагогическата работа с деца в риск в **Отдела за закрила на детето**. **Основната задача на социалния работник там е да съблюдава за спазване правата на детето и при необходимост да предприеме мерки за неговата закрила.**

В случаите, когато безопасността на децата не може да бъде осигурена, може да се потърси съдействието на полицията. Това може да стане и когато детето е жертва на престъпление, когато е изубено или е оставено без надзор.

Предоставянето на полицейска закрила на дете се осъществява от специализираните органи на Министерството на вътрешните работи. Те имат следните правомощия и задължения по отношение на децата в риск (чл. 39.) [1]:

– да настанят детето в специални помещения, като не се допуска контакт с лица, общуването с които може да има вредно въздействие върху него;

– да настанят детето в специализирани институции или социални услуги от резидентен тип, като при необходимост да му бъде осигурена охрана;

– да върнат детето при родителите му или при лицата, които полагат грижи за него.

Полицейските органи, предприели закрилата, уведомяват незабавно (чл. 4.) [1]:

– родителите на детето, настойниците, попечителите или лицата, които полагат грижи за детето;

– дирекция “Социално подпомагане”, в чийто район е предприета закрилата;

– дирекция “Социално подпомагане” по настоящия адрес на детето;

– прокуратурата;

– областната дирекция на министерството на вътрешните работи по настоящия адрес на детето.

Действията по издирване на изчезнало дете се предприемат незабавно, а срокът за предоставяне на полицейската закрила е до 48 часа (чл. 41.) [1]. Детето може да бъде настанено при роднини или приятели на семейството, когато социалният педагог прецени, че те са подходящи за временното отглеждане на детето. Ако роднините и семейните приятели нямат възможност да се грижат за детето, представителите на Отдела за закрила на детето може да решат временно да настанят детето в приемно семейство или специализирана институция за деца. Настаняването на дете в семейство на роднини или близки, както и настаняването на дете за отглеждане в приемно семейство, социална услуга от резидентен тип или специализирана институция се извършва от съда. До произнасянето на съда, дирекция “Социално подпомагане” по настоящия адрес на детето извършва временно настаняване по административен ред. Искането за настаняване пред районния съд се прави от дирекция “Социално подпомагане”, прокурора или от родителя, като се придружава от (чл. 26) [1]:

– доклад от дирекция “Социално подпомагане” по настоящия адрес на детето;

– декларации от роднините или близките на детето;

– справка от регистъра на дирекция “Социално подпомагане” за вписаните приемни семейства, при които могат да бъдат настанени деца.

Когато искането за настаняване се прави от прокурора или от родител, съдът служебно изисква от дирекция “Социално подпомагане”

по-горните документи. Настаняването на дете за предоставяне на социална услуга, заедно с негов родител, се извършва с направление от дирекция “Социално подпомагане”.

Своевременно се полагат всички усилия за скорошното връщане на детето в семейството. Във всички случаи социалният педагог помага на семейството да разреши възникналите проблеми, за да може детето да бъде върнато по-скоро у дома. Родителите могат да поддържат контакти с детето, ако това не застрашава живота и здравето му чрез посещения, телефонни обаждания или наблюдавани срещи, ако има проблеми със сигурността. Институционалното отглеждане на децата се явява като последна мярка за закрила по Закона за закрила на детето, след като са изчерпани всички останали възможности.

При всички случаи решенията се вземат в най-добрия интерес на детето, което включва проучване и оценяване на: желанията и чувствата на детето; физическите, психическите и емоционалните потребности на детето; възрастта, пола, миналото и други характеристики на детето; опасността или вредата, която е причинена на детето или има вероятност да му бъде причинена; способността на родителите да се грижат за детето; последиците, които ще настъпят за детето при промяна на обстоятелствата; други обстоятелства, имащи отношение към детето.

Настаняването на дете извън семейството се прекратява в следните случаи:

- при разваляне на договора;
- с изтичане на срока;
- при взаимно съгласие на страните по договора;
- с осиновяването на детето;
- с навършването на пълнолетие от детето, а ако учи – до завършването на средно образование, но не повече от 20-годишна възраст;
- с отпадане на основанията за настаняване;
- при смърт на съпрузите или на лицето от приемното семейство;
- при промяна на мярката за закрила;
- при промяна в обстоятелствата, свързани с детето, ако е в негов интерес;
- при смърт на лицето/лицата от семейството на роднини или близки;

– при смърт на детето (чл. 29.) [1].

Може да се каже, че направените реформи у нас и стремежът към деинституционализация са малка стъпка към промяна на положението на децата в риск. Спазването на законите, преодоляването на трудностите – финансови, материални, социални, както и обединяването на усилията на цялото общество, могат да допринесат за положителни резултати в подпомагането на рисковите групи в обществото и за превенция на риска. Показателни и знакови са думите на проф. Дезмънд Макфоруън, че за нивото на развитие на една страна ще се съди не по равнището на нейната цивилизация и култура, не по нейната история, нито по онова, което се предприема в образованието. За нея ще се съди по отношението ѝ към децата и към животните, т. е. към онези съставки на обществото, чиито глас не се чува [5, 2].

Направено е немалоку у нас по отношение на закрилата на децата в риск, но има още какво да се направи, за да се приведе системата за закрила на децата в ефективна готовност по тяхната защита. Необходимо е да се създават повече условия за организиране на свободното им време чрез спорт, забавления в открита среда, редуване на труд, отход и занимания, насърчаване на ефективната комуникация в семействата и приятелските среди, оптимизиране на взаимоотношенията в училищната субкултура, съобразяване на изискванията към децата с техните възможности и потребности.

Осъвременяването на условията на преподаване и учене, създаването на повече ситуации децата да откриват и преоткриват себе си, отговарянето на техните очаквания ще съдейства за повече доверие на младите хора в обществото, в училището, в семейството, ще ги насърчава към по-ефективно оползотворяване на личното време, по-голяма мотивация за учене и за доказването им в живота.

ЛИТЕРАТУРА

1. Закон за закрила на детето. Обн. ДВ. бр. 48 от 13 юни 2000 г., изм. ДВ. бр. 75 от 2 август 2002 г., изм. ДВ. бр. 120 от 29 декември 2002 г., изм. ДВ. бр. 36 от 18 април 2003 г., изм. ДВ. бр. 63 от 15 юли 2003 г., изм. ДВ. бр. 70 от 10 август 2004 г., изм. ДВ. бр. 115 от 30 декември 2004 г., изм. ДВ. бр. 28 от 1 април 2005 г.,

изм. ДВ. бр. 94 от 25 ноември 2005 г., изм. ДВ. бр. 103 от 23 декември 2005 г., изм. ДВ. бр. 30 от 11 април 2006 г., изм. ДВ. бр. 38 от 9 май 2006 г., изм. ДВ. бр. 82 от 10 октомври 2006 г., изм. ДВ. бр. 59 от 20 юли 2007 г., изм. ДВ. бр. 69 от 5 август 2008 г., изм. ДВ. бр. 14 от 20 февруари 2009 г.

2. *Макфорън, Д.* Държавата и сираците. Дума, № 296, 18 дек., 1997, с. 5.

3. Правилник за прилагане на закона за закрила на детето. В сила от 25.07.2003 г. Приет с ПМС № 153 от 14.07.2003 г. Обн. ДВ. бр. 66 от 25 юли 2003 г., изм. ДВ. бр. 24 от 23 март 2004 г., изм. ДВ. бр. 31 от 8 април 2005 г., изм. ДВ. бр. 93 от 17 ноември 2006 г., изм. ДВ. бр. 84 от 19 октомври 2007 г., изм. ДВ. бр. 57 от 24 юли 2009 г.

4. Правилник за структурата, организацията и дейността на националния съвет за закрила на детето. В сила от 27.12.2006 г. Приет с ПМС № 349 от 20.12.2006 г.

Обн. ДВ. бр. 106 от 27 декември 2006 г., изм. ДВ. бр. 56 от 21 юли 2009 г.

5. Програма “Спорт за хора с увреждания и деца в риск”. Министерство на физическото възпитание и спорта. Дирекция “Физическо възпитание и спорт на учащите”. http://mpes.government.bg/Documents/Programs/Programa_sport_za_hora_s_uvrejdaniya_i_deca_v_risk.pdf.

ИНСТИТУЦИОНАЛНА И НОРМАТИВНА РАМКА НА СОЦИАЛНАТА РАБОТА С ДЕЦА В РИСК

РОЗАЛИЯ КУЗМАНОВА-КАРТАЛОВА

Резюме

В статията се представя анализ на националната нормативна и институционална рамка за закрила и подпомагане на деца в риск. Прави се аналитичен обзор на дейностите и функциите на различни министерства, имащи отношение по закрилата на децата в риск. Извеждат се специфичните функции на общинската система за подпомагане и закрила на децата, изпаднали в рискови ситуации. Предлагат се възможности за оптимизиране на работата по превенция и закрила на децата в риск чрез социални и педагогически мерки.

Ключови думи: социална работа, деца в риск, законодателство, институции.

INSTITUTIONAL AND LEGISLATIVE FRAMEWORK OF SOCIAL WORK WITH CHILDREN AT RISK

ROZALIYA KUZMANOVA-KARTALOVA

Summary

This paper presents an analysis of the national legal and institutional framework for the protection and support of children at risk. The author makes analytical overview of the activities and functions of the different ministries concerned with the protection of children at risk. Specific functions of the municipal system to assist and protect children who are in risky situations are laid down. Mechanisms for optimize the prevention and protection of children at risk through social and educational measures are proposed.

Keywords: social work, children at risk, legislation, institutions.